Journal for Social Media Inquiry

p-ISSN: 2559-7639 | **e-ISSN:** 2668-0718 | **DOI:**10.18662/jsmi | **Frequency** | 1 issue per year with 1-2 possible supplementary issues

Covered in | CrossRef; RePEc; CEEOL; Google Scholar, ICI Journals Master List - Index Copernicus

2020, Volume 2, Issue 1, pages: 01-07 | <https://doi.org/10.18662/jsmi/2.1/1>

Editor's Note

[Nota Editorului]

Aura-Elena SCHUSSLER¹

¹ Associate Lecturer, Ph.D.
Department of Philosophy, Faculty of
History and Philosophy, Babeş-Bolyai
University, Cluj-Napoca, 1 Mihail
Kogălniceanu Street, 400084, Romania.
E-mail: aursch2005@yahoo.com

Abstract: *I am pleased to write the editorial note dedicated to this special volume, which is the result of the first edition of the National Conference "Human Nature, Culture, Technology (NUCT)"—with the theme “Posthumanism—new philosophical approaches of the Anthropocene”—which I organized from the desire to open an inter-transdisciplinary dialogue, regarding the analysis of paradigm shifts, from human to post-human, aspect that implies a convergence between posthumanism and post-anthropocentrism, along with the critique and decentralization of the anthropos, in this context of the Anthropocene era.*

Keywords: *editorial; national conference; "Human Nature, Culture, Technology (NUCT)", "Natura Umană, Cultură, Tehnologie (NUCT)"*

How to cite: Schussler, A. (2020). Editor's Note [Nota Editorului]. *Journal for Social Media Inquiry*, 2(1), 01-07. <https://doi.org/10.18662/jsmi/2.1/1>

Îmi revine plăcerea să scriu nota editorială dedicată acestui volum special, care constituie rezultatul primei ediții a Conferinței Naționale “Natura Umană, Cultură, Tehnologie (NUCT)”—cu tema, *Postumanismul—noi abordări filosofice ale Antropocenului*¹—pe care am organizat-o din dorința de a deschide un dialog inter-transdisciplinar, cu privire la analiza schimbărilor de paradigmă, de la uman la post-uman, aspect care implică o convergență între postumanism și post-antropocentrism, alături de critica și descentralizarea *anthropos*-ului, în acest context al erei Antropocenului. Eră definită de altfel, de hegemonia și de influența omului asupra mediului înconjurător, aspect care ridică tot mai multe semne de întrebare cu privire la condiția, statutul sau locul nostru ca specie umană, pe Planeta Pământ. Ce implică această noțiune de “uman” sau ce înseamnă să fii uman, reprezintă una din preocupările centrale ale criticii postumaniste, construite în jurul acestor aspecte—într-o dialectică transversală, non-ierarhică și multistratată a practicii/eticii afirmative—din dorința de a introduce o schimbare calitativă la nivelul gândirii tradiției metafizicii occidentale, cu privire la această identitate umană, în paradigma europeană, croită în jurul excepționalismului omului (reprezentat de regulă de genul masculin, de culoare albă), calibrată de moștenirea filosofiei antice grecești (prin ceea ce numim *anthropos*), precum și de tradiția Iluministă a *Cogito*-ului Cartezian și a moralei kantiene, continuată de mecanismele *biopolitice* ale perioadei moderne și de cele ale capitalismului târziu (caracterizat de creșterea exponențială a consumului, atât prin noile tehnologii ale informației cât și prin exploatarea abundente ale resurselor naturale, globalizarea consumului/forței de muncă, privilegierea proprietății private etc.), completate de implementarea inteligențelor artificiale, bio-nanotehnologiei, ingineriei genetice (etc.), din capitalismul avansat (Braidotti, 2013; Ferrando, 2019). Această imagine de ansamblu a validității universale a subiectului european (Umanismul universal/*Homo Universalis*)—care are la bază dinamica structurilor ierarhice a

¹ The 1st Edition of the National Conference “Human Nature, Culture, Technology (NUCT)”: *Posthumanism—New Philosophical Approaches of the Anthropocene*. Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of History and Philosophy, Department of Philosophy, Center for Applied Philosophy (CAPH), The Group for Research on Cultural Practices and Policies (GRCPP), in collaboration with the Transhumanism, Posthumanism, Metahumanism Circle (CTPM). Organizer: Associate Lecturer, Ph.D. Aura-Elena Schussler. Saturday, May 9, 2020 (Online / via Skype), Cluj-Napoca, Romania.

dialecticilor opozițiilor binare (natură-cultură/*zoē-bios*, masculin-feminin/dominant-dominat, alb-negru/“civilizat”-“barbar” etc.), clădite pe centralitatea *anthropos*-ului, ca specie dominantă—alături de aceea a supremației speciei umane (Antropocentrism), sunt puse sub semnul întrebării de gândirea criticii postumaniste și deconstruite în direcția unui flux de deveniri continue a subiectului post-uman, care nu are ca scop negarea omului/a umanului-umanității, ci regândirea paradigmei epistemologice, genealogice, filosofice și istorice, a ceea ce conceptul de uman include, mergând dincolo de revendicările de identitate, însă nu prin negarea identității în sine, ci printr-o extindere a acesteia, dincolo de normele umaniste, înspre o alianță transversală a subiectului ‘nomad’ cu alteritățile umane/non-umane, mediul înconjurător, tehnologia (etc.).

În această ordine de idei, pentru Braidotti (2013, 2019), critica postumanistă nu are ca scop înlăturarea sau dizolvarea întregii tradiții umaniste, precum nici întoarcerea la originile sale, ci mai degrabă îmbrățișarea unei gândiri critice a tot ceea ce a însemnat, și înseamnă în continuare, valorile, principiile, filosofile, epistemele sau ideologiile umaniste. O fuziune multi-stratală/inter-transdisciplinară între filosofie, cunoaștere, artă și tehnologie devine astfel, una din practicile studiilor postumaniste menite să dezvolte acest proces al devenirii subiectului post-uman, alături de cel al regândirii/renegocierii a tot ceea ce înseamnă știință, cultură, tehnologie sau artă, în critica postumanistă.

Metodologia acestui proces fluid al descentralizării gândirii antropocentrice/antropomorfe, specifică studiilor umaniste clasice, înseamnă pentru critica postumanistă crearea unor noi metode alternative, pe baza a ceea ce “noile” studii umaniste reprezintă (ex: *Green/Blue humanities*, *Digital humanities* etc.)—și anume o reconfigurare post-antropocentristă a statutului/definiției noțiunilor de uman/umanism, în limitele unei deveniri afirmative a înțelegerii non-esențialiste a subiectivității, văzută ca o coeziune rizomatică, fluidă și transversală cu lumea și entitățile umane/non-umane. Acceptarea tehnologiei, ca parte integrantă din această rețea a devenirilor continue, nu înseamnă neapărat îmbrățișarea unui optimism/determinism tehnologic puternic, cât mai degrabă acceptarea faptului că, această convergență între uman și tehnologic deja face parte din noua existență umană.

Provocarea, în aceste limite, rămâne aceea a găsirii unui echilibru și a unei practici etice afirmative a grijii, responsabilității, cunoașterii și a unei comuniuni și multiplicități colective non-ierarhice—în această imensă rețea vitală, care include atât tehnologia, cât și Planeta Pământ.

Astfel, imaginea subiectului post-uman devine una complexă, non-unitară, nomadică, relațională, afectivă, întrupată și încorporată (Braidotti, 2013)—într-un discurs imanent al co-existenței, fuziunii și asamblărilor continue ale vitalității materiei, care include atât categoriile umane cât și pe cele non-umane—animale, plante, materia organică/anorganică, roboți, inteligențe artificiale (etc.).

O astfel de deschidere rizomatică, transversală și multistratală, în termeni deleuzieni, reprezintă una din teoriile propuse de filosofia postumanistă—care merge în direcția acestei existențe post-dualiste și post-antropocentriste—în ceea ce privește încercarea de a găsi o serie de metode alternative, care să încetinească, sau chiar să stopeze la un moment dat, accelerarea efectelor disturbatoare, generate de om, asupra mediului înconjurător și al Pământului. Demers care nu înseamnă pierderea, înlăturarea sau dizolvarea caracteristicilor noastre umane—după cum deja am subliniat (ex: limbajul articulat, rațiunea, inteligența etc.)—ci dimpotrivă, cernerea, regândirea și totodată acceptarea, cartografierea și dezvoltarea acestor caracteristici umane, în dimensiunea lor multiplă și diversificată, și nu în aceea a unei singure norme, imagini sau definiții a umanului. Dacă mergem pe linia gândirii filosofice a lui Braidotti (2006, 2013, 2019), acest lucru înseamnă acceptarea și actualizarea continuă a proceselor gândirii și creativității—fiind văzute ca aparținând tuturor organismelor vii—fără a percepe aceste prerogative ca fiind exclusiv umane. Acest perspectivism implică acceptarea în egală măsură a orizonturilor multiple ale existenței umane precum și a antagonismelor, ca diferențe pozitive a ceea ce implică noțiunea de uman—înțeleasă nu ca o definiție/imagine singulară, ci ca una multiplă, interconectată și interdependentă cu vitalitatea, în continuă schimbare a materiei și a mediului înconjurător. Deoarece, în limitele acestui capitalism târziu, caracterizat de schimbările climatice și criza ecologică—ca o consecință a consumului excesiv al resurselor naturale și al degradării continue a mediului înconjurător—suntem amenințați de, ceea ce Elizabeth Kolbert (2014) numește, iminența celei de a *Șasea extincții*. Și anume o extincție în masă, la nivel global a tuturor organismelor vii, inclusiv aceea a speciei umane. Acest scenariu distopic care se bazează, în prezent, pe analizarea dispariției accelerate din ultimii ani a diferitelor specii de plante, animale sau resurse naturale (Thomas, et al, pp. 145–48), își trage seva din ciclicitatea disturbatoare a extincțiilor precedente, care au avut ca rezultat, de fiecare dată, dispariția vieții de pe planeta Pământ, dar nu și aceea a Planetei în sine. Această amenințare

globală, percepută ca un rezultat al acțiunii umane directe/indirecte asupra mediului înconjurător, este una care ilustrează consecințele târzii ale erei Antropocenului.

În această ordine de idei, nu numai întoarcerea la dimensiunea sacră a Pământului poate reprezenta o alternativă—printr-o conectare deschisă cu natura, aspect susținut atât de teoriile postumaniste cât și de cele ecofeministe și neo-vitaliste—ci și dizolvarea dialecticilor binarierahice ale discursului occidental, aspect care aduce în discuție ontologia emergentă a post-umanului, care include o serie de deveniri (devenirea-femeie-animal-pământ) realizate în limitele rizomatice, multistratale, afirmative, virtuale și non-dualiste ale diferenței și nu în cele verticale și ierarhice ale categoriilor stabile ontic-ontologice ale metafizicii existenței umane/non-umane (Braidotti 2013; Ferrando 2019; Deleuze & Guattari 2005).

Însă, în paradigma Umanismului european, dialectica dualistă de a defini identitatea a condus la un set întreg de segregări, care au creat de-a lungul istoriei o diviziune ierarhică, nu numai în ceea ce privește dialectica sinelui, situată în parametrii unei logici binare a identității și a alterității, în termeni de—eu-celălalt/noi-ei/alb-negru/“civilizat”-“barbar” (etc.)—ci și în ceea ce privește definirea speciilor non-umane, realizată în jurul centralității și al supremației omului în raport cu acestea din urmă. Motiv pentru care, această eră a Antropocenului subliniază nu doar centralitatea *anthropos*-ului, ci separă totodată natura umană de celelalte ființe, prin această atitudine/acțiune de a domina/exploata acest “dat” (natura), ceea ce face ca mediul înconjurător/Pământul, să nu mai reprezinte doar casa/*oikos*-ul—sau locul în care ar trebui să trăim într-o simbioză fluidă cu alteritățile non-umane/organice-anorganice—ci mai ales o “proprietate” din ce în ce mai fragmentată și revendicată de interesele de consum, de stăpânire sau de putere.

Astfel, extincția anumitor specii non-umane, precum și intervențiile directe ale omului asupra mediului înconjurător—prin accelerarea urbanizărilor, defrișările masive, exploatarea zăcămintelor naturale, poluarea, atât prin intermediul materialelor din plastic, aruncate la întâmplare, cât și prin deversările de substanțe/reziduuri toxice în natură (etc.)—sunt cele care fac din natura umană noua “forță geologică” care modelează fața Pământului. În consecință, distrugerea *oikos*-ului nici nu garantează și nici nu întărește supremația și poziția de dominant al omului, ci dimpotrivă, scurtcircuitează propria existență a acestuia, ca specie printre alte specii. Acest efect de bumerang pe care paradigma

Antropocenului ne-o revelează din ce în ce mai vizibil în ultimele decenii, accentuează și mai mult necesitatea acceptării asamblărilor/conexiunilor complexe dintre oameni (înțeleși în diversitatea lor multiplă) și alteritățile non-umane/mediul. Această convergență inter-intraculturală și intra-specisistă, construită pe o fuziune non-absolutistă a imaginii de uman, reprezintă un alt obiectiv al criticii postumaniste, cu privire la îmbrățișarea identității umane ca fiind una eterogenă și complexă.

Trasarea unor legături rizomatice între individ/indivizi și *oikos* necesită de asemenea adoptarea unei 'ecosofii', cum o numește Guattari (2013), fapt care ar însemna, în acest context al Antropocenului, atât implementarea unei etici a grijii, în ceea ce privește mediul înconjurător, cât și aceea a unei "ecologii sociale și mentale". Această articulare ecopolitică a socialului, a eticii și a culturii, propusă de Guattari (2013), ne atrage atenția asupra multitudinii de ecologii, medii sau habitate, care nu numai că ne definesc, pentru moment, dar pe care ar trebui să le definim și reconfigurăm constant în acest proces continuu al devenirii—înspre aceea a unei rețele multistratale de relații conexe, care au la bază practicile etice afirmative, care nu se referă la înlăturarea sau la punerea între paranteze a negativului, ci la sustragerea acestuia din discursul opozițiilor binare, prin transformarea acestei disfuncționalități a negativului (regăsită în respingere, violență, dominare, regres etc.) într-un motor al vindecării identității subiectului uman, decimat de suferința și virulența definiției excluzive a vieții (ca *bios*).

Cu toate acestea, în contextul actual al Antropocenului, încă persistă dorința de putere și de dominare a *anthropos*-ului asupra alterităților mai puțin umane—sau acele 'minorități' din punct de vedere al puterii, în termeni deleuzieni, (persoanele de culoare, minoritățile sexuale, minoritățile etnice etc.)—precum și asupra alterităților non-umane/mediul înconjurător. De aceea, necesitatea unei schimbări de paradigmă în gândirea umanist-europeană devine pertinentă pentru stabilirea unei conexiuni non-invazive, non-violente, non-ierarhice și non-disturbatoare, între agentul uman și mediul înconjurător/Pământ, în vederea îmbrățișării unui nou mod de a ne raporta, atât față de propria noastră specie, cât și față de celelalte specii și *oikos*. Acceptarea faptului că subiectul uman este simultan material (gândit ca nonesențialist) și construit social/cultural, deschide lanțul de deveniri înspre ceea ce numim subiectul post-uman.

Un subiect 'nomad', întrupat și încorporat, material și multistratal—aflat într-o relație fluidă cu agenții umani și non-umani—

înțeles ca parte integrantă din acest tot unitar al vieții ca *zoē* și nu doar în limitele vieții ca *bios*. Înțelegerea lumii în care trăim, ca o expresie a forțelor și fluxurilor materiale transversale—ca fiind atât naturală cât și construită social—ne situează în afara limitelor dialecticii opozițiilor binare, în termeni deleuzieni. Această conștientizare a lipsei unei granițe clare între subiectul uman și alteritățile non-umane/mediul înconjurător, activează dinamica ontologiei emergente a postumanului, unde sesizăm o conexiune și o interdependență vizibilă cu aceste alterități și cu Planeta Pământ. În sensul în care, criza ecologică, încălzirea globală, poluarea, emergența virusurilor și contaminarea cu diferiți agenți patogeni, bacterii sau paraziți, subliniază tocmai această lipsă de separare ontologică, chiar și în sens clasic, între uman și non-uman, organic și anorganic, viu și non-viu. Fiecare modificare/impact care are loc la nivelul mediului înconjurător, sub forma diferitelor calamități naturale sau pandemii, se răsfrânge și își pune amprenta în mod inevitabil asupra propriei noastre vieți. Încercarea de a ne rupe de acest tot unitar (*zoē/oikos*), printr-o alimentare agresivă a ceea ce această era a Antropocenului implică, pentru moment, ne aduce tot mai aproape de iminența celei de-a Șasea *extincții* și ne accentuează vulnerabilitatea ca specie printre alte specii.

Referințe

- Braidotti, R. (2006). *Transpositions. On Nomadic Ethics*. Cambridge: Polity Press.
- Braidotti, R. (2013). *Posthumanism*. Cambridge: Polity Press.
- Braidotti, R. (2019). *Posthuman Knowledge*. Cambridge: Polity Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2005). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Ferrando, F. (2019). *Philosophical Posthumanism*. New York: Bloomsbury.
- Guattari, F. (2013). *Qu'est-ce que l'écosophie?* Textes agences et présentés par Stéphane Nadaud. Paris: Lignes/IMEC.
- Kolbert, E. (2014). *The Sixth Extinction: An Unnatural History*. New York: Henry Holt Company.
- Thomas, C. D. (et al). (2004). "Extinction Risk from Climate Change." *Nature*. 427, 145–48.